

Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter (SOU 2023:10)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 29 september 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

I juli 2022 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över frågan om stärkt tillgång till tandvård för våldsutsatta ur ett brett perspektiv och lämna förslag som stärker deras rätt till ersättning vid tandskador. Vidare skulle utredaren lämna förslag som bidrar till ökad kontroll över tandvårdssektorn för att komma till rätta med att oseriösa aktörer missbrukar det statliga tandvårdsstödet.

Utredningen presenterar ett antal åtgärdsförslag på nationell, regional och kommunal nivå för att tandvården ska kunna erbjuda ett väl fungerande stöd till personer som utsätts för mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld och våld i nära relationer. Exempel som lyfts är:

- att frågor om våldsutsatthet ska ställas till samtliga patienter som en del i anamnestagning.
- att tandvården ska ges förutsättningar att dokumentera tecken på våldsutsatthet oavsett var på kroppen tecknen uppträder.
- att direkta kontaktvägar till övrig hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och frivilligorganisationer ska underlättas.

Utredningens uppfattning är att det inte är rimligt att personer som blir utsatta för mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld eller våld i nära relationer, utöver det lidande som våldet i sig orsakar, dessutom drabbas av höga tandvårdskostnader. De olika ersättningsformer som finns i dag ger inte dessa brottsoffer ett tillräckligt skydd. Därför behövs ett förstärkt skydd mot höga tandvårdskostnader för personer som drabbas av skador orsakade av mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld och våld i nära relationer.

Socialdepartementet har skickat utredningen på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning har lämnat ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret anser att förslaget är positivt.

Socialnämnden välkomnar och ställer sig positiv till innehållet i utredningen.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till betänkandet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning välkomnar och ställer sig positiv till innehållet i utredningen.

Norrmalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till systematisk screening kring våld i nära relationer inom tandvården.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag delar utredningens uppfattning om att det inte är rimligt att personer som blir utsatta för mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld eller våld i nära relationer, utöver det lidande som våldet i sig orsakar, dessutom drabbas av höga tandvårdskostnader. De olika ersättningsformer som finns i dag ger inte dessa brottsoffer ett tillräckligt skydd, speciellt inte de med sämre ekonomiska förutsättningar. Jag instämmer i utredningens förslag att tandvård inte ska kosta mer än ett vanligt läkarbesök.

Därtill instämmer jag om vikten av att regelbundet ställa frågor om våldsutsatthet till samtliga patienter som besöker tandvården för att hjälp och stöd ska kunna erbjudas. Det är även positivt att det uppmärksammas ett behov av ökad samverkan mellan tandvården och socialtjänst och jag instämmer att tandvården bör ha direkta kontaktvägar till övrig hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och frivilligorganisationer för att underlätta och påskynda god samverkan.

Jag är som helhet positiv till utredningens förslag. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 6 september 2023

Alexander Ojanne

Bilagor

1. Bilaga - Enkät våldsutsatta patienter i tandvården, dnr KS 2023/612-1.1
2. Remiss - Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter (SOU 2023:10), dnr KS 2023/612-1.2.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

I juli 2022 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över frågan om stärkt tillgång till tandvård för våldsutsatta ur ett brett perspektiv och lämna förslag som stärker deras rätt till ersättning vid tandskador. Vidare skulle utredaren lämna förslag som bidrar till ökad kontroll över tandvårdssektorn för att komma till rätta med att oseriösa aktörer missbrukar det statliga tandvårdsstödet.

Utredningsdirektivet anger att uppdraget ska omfatta mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Utöver dessa två begrepp har utredningen valt att komplettera med begreppet annat könsrelaterat våld, för att på så sätt även inkludera vålds- och sexualbrott där offrets kön är orsak till våldet men förhållande inte är det att gärningspersonen är en man och offret en kvinna.

I detta delbetänkande redovisar utredningen den del av uppdraget som handlar om våldsutsatta patienter i tandvården. Det uppdrag som rör ökad kontroll över tandvårdssektorn kommer att redovisas i utredningens slutbetänkande den 30 november 2023.

Utredningen lyfter att omfattningen av antalet våldsutsatta vuxna patienter som har ett tandvårdsbehov är mycket ungefärliga uppskattningar. Utredningen har angett intervallet 3 400–8 000 personer som årligen utsatts för mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld och våld i nära relationer så att tandvård behövs för att åtgärda orofaciala skador som uppstår. Motsvarande uppgifter om antalet våldsutsatta barn som har ett tandvårdsbehov under ett enskilt år saknas.

Utredningen konstaterar att allt fler kliniker ställer frågor om våld till alla vuxna patienter som en del i hälsodeklarationen. Trots att fler kliniker ställer frågor om våld till alla vuxna patienter som en del i hälsodeklarationen, fordras ett förändrings- och utvecklingsarbetet inom tandvården gällande rutiner kring frågor om våld. Utredningen föreslår att tandvården ska ges förutsättningar att dokumentera tecken på våldsutsatthet oavsett var på kroppen tecknen uppträder.

I utredningen lyfter företrädare för tandvården att kunskapsbehovet generellt är stort och spänner över många olika områden. Det handlar om utbildningar om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i ett bredare samhällsperspektiv till kunskap om fysiska tecken på våld men också tandvårdens ansvar. Utredningen betonar att utbildning och fortbildning är av central betydelse, för att exempelvis en rutin med frågor i samband med anamnestagning ska kunna implementeras på ett bra sätt och få önskad effekt.

Utredningen framhåller att brister och hinder för samverkan mellan tandvården och andra aktörer, såsom här socialtjänsten, omnämns i flera rapporter och utredningar under senare år. Tandvården upplever att det är svårt att veta exempelvis till vilken funktion de ska vända sig. Samverkan med socialtjänsten sker alltid när det gäller barn medan samverkan med socialtjänst vad gäller vuxna sällan förekommer eller aldrig. Tandvården ser behov av ökat samarbete och enkla samverkanssystem med socialtjänsten.

Utredningens bedömning av vilka åtgärder som bör vidtas Utredningen presenterar ett antal åtgärdsförslag på nationell, regional och kommunal nivå för att tandvården ska kunna erbjuda ett väl fungerande stöd till personer som utsätts för mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld och våld i nära relationer.

Exempel som lyfts är:

- att frågor om våldsutsatthet ska ställas till samtliga patienter som en del i anamnestagning.
- att tandvården ska ges förutsättningar att dokumentera tecken på våldsutsatthet oavsett var på kroppen tecknen uppträder.
- att direkta kontaktvägar till övrig hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och frivilligorganisationer ska underlättas.

Utredningens uppfattning är att det inte är rimligt att personer som blir utsatta för mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld eller våld i nära relationer, utöver det lidande som våldet i sig orsakar, dessutom drabbas av höga tandvårdskostnader. De olika ersättningsformer som finns i dag ger inte dessa brottsoffer ett tillräckligt skydd. Därför behövs ett förstärkt skydd mot höga tandvårdskostnader för personer som drabbas av skador orsakade av mäns våld mot kvinnor, annat könsrelaterat våld och våld i nära relationer.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning har lämnat ett kontorsyttrande.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	5
Socialnämnden.....	6
Farsta stadsdelsnämnd.....	7
Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning.....	7
Norrmalms stadsdelsnämnd.....	8

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Staden bedriver sitt arbete mot våld i nära relationer med huvudsaklig utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst.

Stadsledningskontoret delar de slutsatser som utredningen landar i. Det är på intet sätt rimligt att personer som blir utsatta för våld, vare sig sker i nära relationer eller ej, utöver det lidande som våldet medför dessutom ska drabbas av höga tandvårdskostnader. Dessa brottsoffer står i dagsläget utan ett tillräckligt skydd. Behovet av ett förstärkt sådant är därmed stort.

En ökad samverkan mellan tandvården och landets socialtjänster vore en positiv utveckling. Formerna för en sådan samverkan behöver utredas vidare, något som bör ske tillsammans med tandvården. Förslaget om att frågor om våldsutsatthet ska ställas till samtliga patienter som en del i anamnestagning är även det positivt. Tandvården kallar alla barn och ungdomar upp till 23 års ålder och de flesta vuxna och de har därmed en möjlighet att upptäcka eventuell våldsutsatthet.

Många våldsutsatta kan befinna sig i en mer ansträngd ekonomisk situation utifrån exempelvis beroende av andra eller ekonomiskt våld och tandvård kan då bortprioriteras. Och höga tandvårdskostnader till följd av våld kan komma att innebära ett behov att ansöka om ekonomiskt bistånd för en annars självförsörjande person. Med utredningens förslag skulle konsekvensen innebära att den risken minimeras.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter (SOU 2023:10) anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2023 följande.

Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remiss Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter (SOU 2023:10).

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen välkomnar och ställer sig positiv till innehållet i utredningen. Alla som möter människor i sitt yrke behöver ha kunskap om våld i nära relation. Våldet är ett stort samhällsproblem som påverkar folkhälsan och det är därför viktigt att vara uppmärksam på signaler och tecken på utsatthet för våld.

Förvaltningen ser positivt på att tandvården ser behov av ökat samarbete och enkla samverkanssystem med socialtjänsten även avseende vuxna. Däremot behöver förvaltningen utreda hur samverkan ska se ut, vilket också till vis del bör ske tillsammans med tandvården.

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag att tandvård inte ska kosta mer än ett vanligt läkarbesök. Många våldsutsatta kan befinna sig i en mer ansträngd ekonomisk

situation utifrån exempelvis beroende av andra eller ekonomiskt våld och tandvård kan då bortprioriteras. Och höga tandvårdskostnader till följd av våld i nära relation, kan komma att innebära ett behov att ansöka om ekonomiskt bistånd för en annars självförsörjande person. Med utredningens förslag skulle konsekvensen innebära att den risken minimeras.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att frågor om våldsutsatthet ska ställas till samtliga patienter som en del i anamnestagning. Tandvården kallar alla barn och ungdomar upp till 23 års ålder och de flesta vuxna och de har därmed en möjlighet att upptäcka eventuell våldsutsatthet. Tandvården träffar ofta patienter under lång tid, de bygger relationer mellan sig och patient och kan upptäcka andra symtom då våldsutsatta generellt har sämre allmän fysisk och psykisk hälsa jämfört med andra.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remiss.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av betänkande om tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter (SOU 2023: 10).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredarens förslag. Det är bra att socialtjänsten får möjlighet att nå fler och bistå våldsutsatta genom att fler personer screenas och får information om vilken hjälp och stöd som finns att få.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar och ställer sig positiv till innehållet i utredningen. Att regelbundet ställa frågor om våldsutsatthet till samtliga patienter som besöker tandvården ser förvaltningen som ett viktigt steg för att hjälp och stöd ska kunna erbjudas. Det är även positivt att det uppmärksammas ett behov av ökad samverkan mellan tandvården och socialtjänst och instämmer att tandvården bör ha direkta kontaktvägar till övrig hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och frivilligorganisationer för att underlätta och påskynda god samverkan. Detta skulle kunna bidra till att förvaltningen når och kan erbjuda stöd till fler våldsutsatta. Vidare

instämmer förvaltningen i utredningens förslag att tandvård för våldsutsatta inte ska kosta mer än ett vanligt läkarbesök.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2023 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till systematisk screening kring våld i nära relationer inom tandvården. Att öka kunskaperna hos tandvårdspersonalen kring vilken hjälp och var våldsutsatta kan vända sig för att få stöd och hjälp är en förutsättning för att våldet ska upphöra. Det innefattar även skyldigheten att göra orosanmälan vid misstanke att barn far illa, vilket aktualiseras när en vuxen befaras vara våldsutsatt. Förvaltningen instämmer vidare att tandvården bör ha direkta kontaktvägar till övrig hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och frivilligorganisationer för att underlätta och påskynda kontakten. Detta skulle sammantaget kunna bidra till att förvaltningen når och kan erbjuda stöd till fler våldsutsatta.